

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИНСЬКОГО»

Хмельницька гумантарно-педагогічна академія (Україна)

Юго Западний університет «Неофіт Рілські» (Болгарія)

Велікотирновські Університет «Св.Св.Кіріл і Методій» (Болгарія)

Харбінський інженерний університет (Китай)

Міжнародний Незалежний Університет Молдови (ULIM) (Молдова)

УПРАВЛІННЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21-22 листопада 2024 року*

УДК: 378.11+371.201+658.401.2
У677

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сакалюк О. О. – завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Ручкіна М. М. – доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Корнєшук В. В. – завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка», д.пед.н., професор

Воронова С. В. – завідувач науково-методичної лабораторії управлінської діяльності та забезпечення якості освіти, старший викладач кафедри філософії освіти КЗВО «Одеської академії непевної освіти Одеської обласної ради» , к. пед. н.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», протокол №7, від 26 грудня 2024 року.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Управління та інновації в освіті: досвід, проблеми та перспективи:

У677 збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса 21-22 листопада 2024 року Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського , 2024. 134 с.

До збірника увійшли матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої управлінню закладами освіти, досвіду, проблемам та перспективам їх розвитку.

Науковці та здобувачі освіти висвітлюють питання щодо управління освітнім процесом в умовах розвитку інноваційного середовища та організаційно-психологічних аспектів менеджменту в освіті.

УДК: 378.11+371.201+658.401.2
© Університет Ушинського, 2024

3. Лю Баочжун. Класові відмінності та освітня рівність у контексті вступу вищої освіти Китаю в стадію універсалізації. *Журнал Пекінського технологічного університету*. 2021. С. 116-126. (кит. мов.).

4. Мулявка В. Д. Освітня нерівність за місцем проживання та типом освітнього закладу. *Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки*. 2015. Т. 174. С. 9-19.

5. Чи Чуньлін. Розширення вищої освіти та нерівність освітніх можливостей: дослідження вирівнюючого ефекту розширення набору в коледжі. *Соціологічні дослідження*. 2010. С. 82-113. (кит. мов.).

6. Чи Чуньлін. Соціально-політичні зміни та нерівність освітніх можливостей - вплив сімейного походження та інституційних факторів на доступ до освіти. *Китайська соціальна наука*. 2003. С. 86-98. (кит. мов.).

7. Ян Дунпін. Доступ до вищої освіти: класовий розрив, що збільшується. *Дослідження освіти Університету Цінхуа*. 2006. С. 19-25. (кит. мов.).

*Ручкіна Маріанна, Україна
Ма Сіньюань, Китай*

ЕКСПЕРТИЗА В ОСВІТІ: ВИДИ ТА ФУНКЦІЇ

Експертиза в освіті є ключовим елементом для забезпечення якості освітнього процесу та відповідності освітніх програм сучасним вимогам. Вона включає оцінювання навчальних планів, матеріалів, методик і компетенцій, які отримують здобувачі освіти, на відповідність стандартам і потребам суспільства. Залучення експертів дозволяє врахувати новітні досягнення науки і технологій, адаптуючи освіту до глобальних викликів. Особливу роль відіграє експертиза в умовах швидкого розвитку технологій та змін на ринку праці. Експертиза допомагає освітнім закладам залишатися конкурентоспроможними, впроваджуючи інноваційні методики та створюючи умови для розвитку навичок, які затребувані сьогодні.

Питання експертизи в освіті висвітлюється у працях учених різних галузей та з різних аспектів, а саме: експертиза в освіті, принципи, функції, різновиди, особливості (Н. Алексєєв, В. Докучаєва, І. Підласий); управлінський аспект експертизи (О. Бондар, О. Іваницька, А. Панченко, Л. Калініна, О. Коваль, І. Макаруч, О. Мещанінов, М. Соловей, А. Чміль, О. Боднар); вимоги до освітніх експертів, їх підготовка, компетентність (Т. Бурлака, О. Величко, Л. Коломієць, Т. Гордієнко, А. Шевцов, С. Карпенко, А. Габер, В. Дивак, О. Касьянова, Н. Пономаренко, О. Проценко, О. Мельниченко, О. Бульвінська, І. Тригуб); експертні методи та технології (О. Волот, Г. Гнатієнко, В. Снитюк, В. Новосад, Р. Селіверстов, І. Артим); психологічний аспект експертизи (І. Лапченко, А. Яблонський) та ін.

Термін «експертиза» походить із кримінального права, де він передбачає три ключові аспекти: 1) проведення дослідження відповідно до встановлених норм і правил у певній галузі знань; 2) підготовку звіту про результати цього

дослідження для подання до суду; 3) формулювання висновків щодо виявлених характеристик об'єкта дослідження.

Аналіз довідкової та енциклопедичної літератури дозволяє визначити кілька ключових підходів до розуміння експертизи. По-перше, експертиза розглядається як окремий компонент оцінювання, який передбачає використання експертом спеціальних методів дослідження для аналізу конкретних питань чи явищ у різних галузях знань, зокрема в педагогіці та психології [2, с. 114]. По-друге, вона розуміється як технологія оцінювання результатів діяльності, що являє собою цілісну науково-пізнавальну або кваліфікаційну процедуру. Ця процедура охоплює комплексний аналіз явища, процесу або умов, які стали предметом експертизи [5, с. 256]. По-третє, експертиза включає дослідження та розв'язання проблемних ситуацій компетентними фахівцями, які мають спеціалізовані знання, шляхом вибору найбільш обґрунтованих рішень [1, с. 341].

М. Михайличенко та Л. Макодезь розглядають експертизу як важливий інструмент управлінської діяльності, що дозволяє визначити можливості та перспективи реалізації освітнього процесу. Сьогодні експертиза трактується як системне гуманітарне дослідження, що забезпечує ширше використання аналітичних методів і прийомів у дослідженні освітньої діяльності [7, с. 272].

Експертизу ми розглядаємо як цілеспрямований процес дослідження об'єктів, явищ або процесів із метою оцінювання їхньої відповідності певним критеріям, нормам чи стандартам. Результатом експертизи є висновки та рекомендації, які можуть слугувати основою для ухвалення рішень або подальшого розвитку об'єкта дослідження.

Експертиза в освіті загалом передбачає перевірку відповідності умов організації освітнього процесу вимогам, встановленим державними та місцевими нормативами. Вона охоплює такі аспекти, як дотримання будівельних норм і правил, санітарно-гігієнічних стандартів, заходів охорони здоров'я, належне обладнання навчальних приміщень, матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу, а також відповідність освітнього рівня педагогічних працівників встановленим стандартам [7, с. 271-272].

Отже, експертизу в освіті ми розглядаємо як процес науково обґрунтованого аналізу та оцінки освітніх об'єктів, явищ, процесів або результатів з метою визначення їхньої відповідності встановленим стандартам, нормам, критеріям чи вимогам. Експертиза в освіті включає оцінку змісту освітніх програм, якості викладання, результатів навчання, умов функціонування закладів освіти, інноваційних технологій та інших аспектів, що впливають на розвиток системи освіти. Метою експертизи може бути оцінка відповідності концепції освітньої установи її освітньому середовищу, а також відповідність авторських освітніх програм ключовій вимозі – створення умов для розкриття творчого потенціалу здобувачів освіти, що сприяє розвитку їхніх фізичних, когнітивних і особистісних здібностей у процесі соціалізації.

Аналіз наукової літератури підтвердив відсутність єдиного підходу щодо визначення функцій експертизи. О. Касьянова визначає сім функцій експертизи, а саме: аналітична (аналіз стану освітньої установи в контексті її

соціокультурного оточення на державному, регіональному або муніципальному рівнях); проєктивна (надання допомоги педагогічному колективу на етапі розробки інноваційного проєкту та визначення способів його реалізації); розвивальна (виявлення потенційних можливостей, проблем та невикористаних ресурсів освітньої установи); оцінна (визначення значимості необхідних результатів у контексті змін у закладі освіти, відповідності параметрів аналізу нормативним вимогам і сучасним критеріям для ухвалення управлінських рішень); консультаційна (надання консультаційної допомоги вчителям і керівникам закладів освіти під час супроводу реалізації проєктів і програм); рефлексивна (організація усвідомлення педагогічним колективом своєї діяльності, виявлення проблем і аналіз результатів у процесі внутрішньої та зовнішньої експертизи); функція моніторингу (постійне відстеження перебігу діяльності для оцінки відповідності поточного стану запланованим показникам); діагностична (виявлення стану об'єкта, предмета чи явища, аналіз причин їхніх відхилень від нормативних або науково обґрунтованих параметрів); прогностична (визначення перспектив розвитку об'єкта аналізу, створення проєкту та шляхів його впровадження у практичну діяльність). Зазначені функції забезпечують всебічний підхід до аналізу, оцінювання та розвитку освітніх систем і процесів [4, с. 22].

У науковій літературі існують різні погляди на визначення різновидів експертизи. І. Тригуб зазначає, що експертиза знаходить застосування в різних сферах суспільного життя. Її класифікація має важливе наукове та практичне значення, адже дозволяє правильно обирати необхідні знання для аналізу конкретної проблеми, що сприяє визначенню напрямів методичного та організаційного забезпечення відповідної діяльності. Сучасні дослідники зазвичай виділяють такі види експертиз: судова експертиза, наукова і науково-технічна експертиза, експертиза документів, державна експертиза, екологічна експертиза, експертиза у сфері інтелектуальної власності [8].

О. Касьянова визначає внутрішню та зовнішню експертизи. Внутрішня експертиза проводиться самим закладом освіти для досягнення внутрішніх цілей. Зазвичай вона спрямована на контроль якості знань, умінь і навичок здобувачів освіти у рамках традиційних процедур. Зовнішня незалежна експертиза проводиться за угодою громадсько-правового характеру на замовлення державного органу управління освітою або закладу вищої освіти [3].

О. Мармаза визначає три види експертизи у галузі освіти – це зовнішня (проводиться спеціалістами, які не є працівниками відповідного закладу), внутрішня (здійснюється спеціалістами закладу) та самоекспертиза (проводиться безпосередньо самими працівниками за результатами їх діяльності). Також дослідниця наголошує на тому, що сам процес оцінювання залежить від низки аспектів, серед яких: нормування – аналіз нормативно-правового поля проєктної діяльності, відповідності стандартам, програмам тощо; ідентифікація – співставлення з першоджерелами, авторськими розробками, оцінка впливу нових умов на очікувані результати; передбачення – застосування інтуїтивних підходів у ситуаціях, коли відсутні встановлені

стандарти чи норми, для прогнозування подій або результатів; презентація – оцінка оформлення проєкту, його мовної культури та зрозумілості для інших. Здійснюючи експертне оцінювання слід дотримуватись таких підходів: нормативний підхід, що передбачає встановлення відповідності проєкту чинним нормам і стандартам та критеріальний підхід, що зосереджений на оцінці проєкту на основі визначених критеріїв [6, с. 61].

Отже, під час проведення експертизи щодо надання освітніх послуг закладами освіти зазвичай оцінюється відповідність наступним вимогам: кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу для окремих напрямів підготовки чи спеціальностей відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів. Також аналізується організація освітнього процесу, якість підготовки здобувачів освіти, ефективність використання та розвиток матеріально-технічної бази, об'єктів соціально-побутової інфраструктури, а також стан фінансово-господарської й управлінської діяльності закладу, добираючи різні методи та інструменти.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1426 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
3. Касьянова О. М. Експертиза якості навчально – виховного процесу у вищій школі як основа його оптимізації. <https://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/16616/4/kasjanova.pdf>
4. Касьянова О. М. Педагогічна експертиза діяльності навчального закладу : навчально-методичний посібник. Х. : Видавнича група «Основа», 2012. 128 с.
5. Маноха І. П. Експертиза. Енциклопедія освіти / [олов. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Мармаза О. І. Експертиза закладу освіти та його об'єктів у контексті кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти зі спеціальності «Менеджмент». Управління школою, 2020. №22-24. С. 55-69.
7. Михайличенко М., Макодзей Л. Експертна діяльність у вищій освіті: підходи і критерії. *Гуманітарний вісник*. № 34, 2014. С. 269-281.
8. Тригуб І. Експертиза як складова професійної діяльності в галузі освіти : теоретичний аспект. Освітологічний дискурс, 2014. №1(5). С. 218-226.

КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗМІН	
Долженков О. БЕЗПЕКОВІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ	45
Лу Зежуй ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	47
Маряніна Е. ОЦІНКА СТАНУ ОСВІТИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	50
Оксенюк К. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	51
Пей Шань ОСВІТНЯ НЕРІВНІСТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ	53
Ручкіна М., Ма Сіньюань ЕКСПЕРТИЗА В ОСВІТІ: ВИДИ ТА ФУНКЦІЇ	56
Секція 3	
Ван Хон НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВ ВЛАСНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КНР	60
Гладка В. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ	62
Дубель В. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	66
Секція 4	
Вербицька В. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	69
Головатюк І. АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗВО	71
Дяченко І. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 061 ЖУРНАЛІСТИКА	73
Дяченко М. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО	76